

فصل اول زیبایی آفرینش

درس اوّل: پیش از اینها

پیش از اینها

★ طینین: آهنگ، انعکاس صدا، صوت	★ خُشت: آجر، آجر خام
★ توفنده: خروشان، پُرخروش، غوغاکننده	★ الماس: سنگی قیمتی و درخشان که در دل کوه‌ها و از کربن خالص ساخته می‌شود.
★ ریا: دورویی، نفاق، ظاهرسازی	★ بُرج: قلعه، بارو، دژ
★ بی‌ریا: صمیمی، خالصانه، بدون دورویی و نفاق	★ عاج: دندان فیل (دندان فیل بسیار گران‌بهاست و با آن، چیزهای تزئینی و زینتی گران‌قیمت درست می‌کنند).
★ گلیم: نوعی فرش کوچک	★ بلور: شیشه، آبگینه
★ بوریا: حصیری که از نی می‌بافند.	★ غرور: تکبر

حکایت: به خدا چه بگویم؟

★ از آن: مال، برای، متعلق به	★ غلام: بنده، برده
★ خداوند: صاحب، مالک، دارنده	★ چرا: گشت‌وگذار چهارپایان در میان علف‌ها و سبزه‌زارها

پیش از اینها

هم‌خانواده‌ها

★ حضور: حاضر، مَحْضَر، إحصار	★ فکر: تفکر، متفکر، افکار، فکور
★ تصویر: صورت، مَصَوَّر، صوری، تصوّر، مَتَّصَوَّر	★ غرور: مغرور
★ رحم: رحیم، رحمان، مرحوم، ترحیم، رحمت	★ خلوت: خالی، خَلَا، تخلیه
★ نور: مَنوَّر، نورانی، انوّر	★ قصد: مقصود، مقصد، قاصد، قصیده
★ وحشت: وحشی، تَوَحُّش	★ برق: بَرَق، بارقه
	★ سفر: مسافر، مسافت

پیش از اینها

مفرد و جمع‌ها

★ تصویر: تصاویر	★ قصر: قُصُور	★ فکر: افکار
★ ذهن: اذهان	★ قصه: قِصَص	★ نور: انوار

● **دُم کشیده‌اش که آن را چونان چتری گشوده است که طاووس آن را بر سر خود سایبان می‌سازد؛ گویی بادبان کشتی است که ناخدا آن را برافراشته است.**

- آرایه‌های ادبی:
- ۱) تشبیه:
    - ۱) «دُم طاووس» به «چتر» تشبیه شده است. (وجه‌شبه: گشوده شدن / ادات تشبیه: چونان)
    - ۲) «دم طاووس» به «سایبان» تشبیه شده است. (وجه‌شبه: گشوده شدن / ادات تشبیه: حذف‌شده)
    - ۳) «دم طاووس» به «بادبان کشتی» تشبیه شده است. (وجه‌شبه: برافراشته شدن / ادات تشبیه: گویی)
  - ۲) **مراعات نظیر:** «چتر»، «سایبان» / «بادبان»، «کشتی»، «ناخدا»

● **اگر رنگ‌های پره‌های طاووس را به رویدنی‌های زمین تشبیه کنی، خواهی گفت: «دسته‌گلی است که شکوفه‌های رنگارنگ گل‌های بهاری فراهم آمده است.»**

نکته معنایی: منظور از «رویدنی‌های زمین»، «گیاهان» است.

- آرایه‌های ادبی:
- ۱) **تشبیه:** «رنگ پره‌های طاووس» به «شکوفه‌های گل‌های بهاری» تشبیه شده است. (وجه‌شبه: رنگارنگ بودن / ادات تشبیه: حذف‌شده)
  - ۲) **مراعات نظیر:** «رویدنی»، «دسته‌گل»، «شکوفه»، «گل»، «بهاری»

● **اگر آن را با پارچه‌های پوشیدنی همانند سازی، چون پارچه‌های زیبای پُر نقش و نگار است.**

- آرایه ادبی: **تشبیه:** «رنگ پره‌های طاووس» به «پارچه‌های پُر نقش و نگار» تشبیه شده است. (وجه‌شبه: رنگارنگ و نگارین بودن / ادات تشبیه: چون)
- **پره‌های طاووس، چونان برگ خزان دیده، می‌ریزد.**

- آرایه‌های ادبی:
- ۱) **کنایه:** «خزان دیده» کنایه از «رنگارنگ» است.
  - ۲) **تشبیه:** «پره‌های طاووس» به «برگ خزان دیده» تشبیه شده است. (وجه‌شبه: رنگارنگ بودن / ادات تشبیه: چونان)

● **اگر در تماشای یکی از پره‌های طاووس دقت کنی، لحظه‌ای به سرخی گل، و لحظه‌ای دیگر به سبزی و گاه به زردی زر ناب، جلوه می‌کند.**

- آرایه‌های ادبی:
- ۱) **تشبیه:**
    - ۱) «پر طاووس» به «گل سرخ» تشبیه شده است. (وجه‌شبه: سرخ‌رنگ بودن / ادات تشبیه: حذف‌شده)
    - ۲) «پر طاووس» به «زر خالص» (طلا) تشبیه شده است. (وجه‌شبه: زرد رنگ بودن / ادات تشبیه: حذف‌شده)
  - ۲) **مراعات نظیر:** «سرخ»، «سبز»، «زرد»
  - ۳) **واج آرایی:** تکرار صداهای «ز» و «س» (با این آرایه در درس سوم آشنا خواهید شد.)
  - ۴) **جناس:** «زرد» و «زر» (با این آرایه در درس دهم آشنا خواهید شد.)

بر فراز گردن طاووس، به جای یال، کاکلی سبزرنگ و پر نقش و نگار رویدیده است. در اطراف گردنش، گویا چادری سیاه افکنده، پنداری با رنگ سبز تُندی در هم آمیخته که در کنار شکاف گوشش، جلوه خاصی دارد. کمتر رنگی می‌توان یافت که طاووس از آن در اندامش نداشته باشد.

● **در اطراف گردنش، گویا چادری سیاه افکنده، پنداری با رنگ سبز تُندی در هم آمیخته.**

- آرایه ادبی: **تشبیه:** «رنگ گردن طاووس» به «رنگ چادر سیاه که با سبز پرنرنگ آمیخته شده‌باشد» تشبیه شده است. (وجه‌شبه: تیره‌رنگ و مایل به سبز بودن / ادات تشبیه: گویا؛ پنداری)

درس دوم: صورت‌نگر ماهر

[قآآنی شیرازی / قالب شعر: قصیده]

راستی را، کس نمی‌داند که در فصل بهار از کجا گردد پدیدار، این همه نقش و نگار

معنی: به راستی، کسی نمی‌داند که در فصل بهار، این همه نقش و نگار زیبا [و گل‌ها و گیاهان رنگارنگ] از کجا پیدا می‌شود.

- مفاهیم کلیدی:
- ۱) زیبا شدن جهان در فصل بهار
  - ۲) ناتوانی انسان از درک منبع زیبایی‌های فصل بهار

نکته معنایی: «را» در مصراع اول، به معنای حرف اضافه «به» آمده است: راستی را — به راستی

آرایه ادبی: واج آرایی: تکرار صداهای «س» (در مصراع اول) و «ر» (در مصراع دوم)

نکته ادبی: «بهار» و «نگار» قافیه هستند. این شعر ردیف ندارد و به جز بیت اول که هر دو مصراع، هم‌قافیه‌اند، در بقیه بیت‌ها، مصراع‌های دوم هم‌قافیه هستند.

حکایت: فوت کوزه‌گری

مفرد و جمع‌ها

فن: فنون	حق: حقوق	نکته: نکات
----------	----------	------------

ارمغان ایران

مترادف‌ها

یک‌دل = همراه، همدل	هوشمند = هوشیار	فرزانی = فرهیختگی	پیوسته = همواره
فر = شکوه، عظمت	مردی = جوانمردی	خیره‌روی = گستاخ	سپند = ارجمند
بزرگی = والایی	بخردان = دانایان	گرد = یل	تبار = نژاد
پایدار = استوار	نستوه = خستگی‌ناپذیر	خود = خویش، خویشتن	بسند = کافی
شایسته = سزاوار	گرانی = سنگینی	ستبر = ستوار (استوار)	تلاش = تکاپو
ناخویشتن‌شناسی = از خودبیگانگی	خوار = ذلیل، پست	آلایش = آلودگی	باور = یقین

حکایت: فوت کوزه‌گری

مترادف‌ها

اعتنا = توجه	مرغوب = مطلوب	اشکال = ایراد	رمز = راز
--------------	---------------	---------------	-----------

ارمغان ایران

متضادها

کهن ≠ نو	آباد ≠ ویران	نیرومند ≠ ناتوان	مردی ≠ نامردی
تیره‌رای ≠ روشن‌رای	ستایش ≠ نکوهش	نامدار ≠ گمنام	گرانی ≠ سبکی
خوار ≠ عزتمند، عزیز، ارجمند	گمان ≠ باور		

حکایت: فوت کوزه‌گری

متضادها

مرغوب ≠ نامرغوب	شَقَاف ≠ کِدر
-----------------	---------------

واژگان مهم املائی

ارمغان ایران

برگ‌های غنچه - اجتماع دوستان - سرزمینی بس کهن - درازنای تاریخ - سرزمین سپند فرّ و فروغ - فرزانی و فرهیختگی - بیهوده - تیره‌رای و خیره‌روی - ارمغان ایران - پیراسته از آرایش - زشتی و پلشتی - خاستگاه بخردان - همگان - تبار ایرانیان نژاده - خویشتن‌شناس - پایدار و نستوه - بسنده - خرد کردن هر پشت - ستبر و ستوار - هر آینه - پیروزی و بهروزی - دریغ نورد - خیرگی - خواهی زُدود - هان و هان - خوار و پست - چشم و چراغ - پاک ساز و برهان - سپاس بگزار - به پاس آنکه - آینده میهن - بیگزند و آبادان

فعالیت‌های درس سوم

خلاصه خوبی‌ها - لختی بخند - خیزید و خز آرید - هنگام خزان - از جانب خوارزم

حکایت: فوت کوزه‌گری

ماهر و ورزیده - فنون کوزه‌گری - درخواست دستمزد - بی‌اعتنا - رقابت - مرغوب - لعاب کوزه‌ها - زیبا و شَقَاف - ناگزیر

جن زده: آنکه جن‌ها او را اذیت می‌کنند.

شیوع: گسترش، رواج

★ [صدای] رسا: بلند، رسنده، کلام شیوا

آبله کوبی: واکس نزدن، واکسیناسیون

جهل: نادانی

نوجوان باهوش

هم‌خانواده‌ها

عجیب: عجب، تعجب، متعجب، إعجاب	قائم: مقام، قیام، إقامة
حفظ: حافظ، محفوظ، حِفاظ، محافظ، استحفاظی	قصیده: قصد، قاصد، مقصود، مقصد
اشعار: شعر، شعور، شاعر، مُشاعره، شُعار	حلاوت: حلوا
مطالب: طلب، طالب، مطلوب، مطلب، مُطالبه	شاهد: مشهود، مشهد، مشاهده، شهادت، شهید
باعث: بعث، بعثت، مَبعث	ساقی: سَقّا
مجالس: جلسه، مجلس، جلیس، مُجالست	شخص: شاخص، مشخص، تشخیص
خارجی: خرج، خارج، مخرج، إخراج، استخراج	فلسفه: فیلسوف
معرفی: عُرف، معروف، عارف، عرفان، تعارف، مُعَرّف	استعداد: مُستعد

آشپز زاده وزیر

هم‌خانواده‌ها

سکوت: ساکت، مَسکوت	وضع: موضع، وضعیت
غذا: مُغذّی، تغذیه	امتحان: وِحَنَت
فاصله: فصل، مَفصل، تَفصیل، مُفَصَّل	کاشف: کشف، مکشوف، مُکاشِفَه
مکتب: کتاب، کاتب، مکتوب، مکاتبه، کتابت	تأسّف: متأسّف
نَفَس: تنفّس	سؤال: مسؤل، مسؤلّیت، سائل
ظرف: ظرفیت، مَظروف	لیاقت: لایق
نور: مُنَوَّر	ثابت: ثبت، مُثَبِت، اِثبات، ثبات
تولّد: ولادت، والد، مولود، میلاد، اولاد	انیس: مونس، انس، مأنوس
دعوت: دعا، مدّعی، ادّعا	وجد: وجود، واجد، موجود، ایجاد
شربت: شُرب	اختیار: مُختار
متوجه: توجّه، وَجه، وجهه، مُواجه	لقب: مُلقَّب

گریه امیر

هم‌خانواده‌ها

شیوع: شایع، شایعه، مُشایعَت، تشیيع، شیعه	طفل: طفولیت
جهل: جاهل، مجهول، جهالت	تحمل: حمل، حامل، محموله، مُتَحَمِّل
حاضر: حضور، مَحضَر، إحضار	خطاب: خطبه، مخاطب، خطیب
قضا: قاضی، قضاوت، إقتضا، مُقتَضی	حقیقی: حق، تحقیق، محقق، حقیقت، حَقانیت، إحقاق

● میهنی که در دوران دفاع مقدّس، لحظه‌های تلخ و شیرین و بسیاری را به چشم دیده و گرمی خون دل‌اوران را بر پیکر خود احساس کرده‌است و شهدای بسیاری را در دل خود جای داده و از گستاخی‌ها و بی‌رحمی‌های دشمن، خون دل‌ها خورده است.

- آرایه‌های ادبی:
- ۱) کنایه: «خون دل خوردن» کنایه از «رنج و سختی بسیار کشیدن» است.
  - ۲) تشخیص: ویژگی‌های «داشتن چشم» و «دیدن»، «احساس کردن» و «خون دل خوردن» برای «میهن» شخصیت بخشی دارد.
  - ۳) تضاد: «تلخ» و «شیرین»

● در دوران جنگ تحمیلی، خیل عظیم جوانان و نوجوانان بسیجی و جان‌برکفان ارتشی و سپاهی، این پهنهٔ خدایی را به بنیانی استوار و سدی نفوذناپذیر و پایدار در برابر هجوم وحشیانهٔ صدام و حامیان امریکایی او، تبدیل کرد.

- آرایه‌های ادبی:
- ۱) کنایه: «جان‌برکف» کنایه از «فداکار» و «ایثارگر» است.
  - ۲) تشبیه: «این پهنهٔ خدایی» (= ایران) به «بنیان استوار» و «سد نفوذناپذیر» تشبیه شده‌است.
  - ۳) مراعات نظیر: «بسیجی»، «ارتشی»، «سپاهی»

در آن ایام که دشمن، از آسمان و زمین، آتش بمب و موشک بر سر مردم بی‌گناه این سرزمین فرو می‌ریخت، ایران سرفراز هرگز رنگ نباخت و بر خود نلرزید و جنب‌وجوش خود را رها نکرد؛ پابرجا ماند و درس پاکی، پایداری و پاسداری را به انسان‌های آزاده و دل‌زندهٔ جهان آموخت. آری، در دوران دفاع مقدّس، جوانان مؤمن و سربازان شجاع این ملت در برابر تازش دشمن، به لطف پروردگار مهربان، حماسه‌های شگفت‌انگیز آفریدند و پس از پایان جنگ تحمیلی، همت و تلاش همین سربازان سربلند و دل‌اوران رشید، با علم و دانش و تخصص و تعهد درآمیخت، تا حافظ آبروی این سرزمین آسمانی و بیانگر فکر ایرانی باشد. امروز نوجوانان شاداب و بالیمان و جوانان سرزنده و پاک‌آیین میهن اسلامی، همانند قتل استوار و پایداری که مایهٔ عزت و افتخار نسل‌های امروز و فردایند و سیمای وطن را به زیور و شکوه خلّاقیت و نوآوری می‌آیند و به لطف خداوند بزرگ در همهٔ عرصه‌ها و میدان‌ها پرچم ایران اسلامی را با سرود سرفرازی و آزادمنشی برخواهند افراشت.

● در آن ایام که دشمن، از آسمان و زمین، آتش بمب و موشک بر سر مردم بی‌گناه این سرزمین فرو می‌ریخت، ایران سرفراز هرگز رنگ نباخت و بر خود نلرزید و جنب‌وجوش خود را رها نکرد؛ پابرجا ماند و درس پاکی، پایداری و پاسداری را به انسان‌های آزاده و دل‌زندهٔ جهان آموخت. مفهوم کلیدی: عزیز و دوست‌داشتنی بودن وطن

- آرایه‌های ادبی:
- ۱) کنایه: ۱) «رنگ نباختن» کنایه از «نترسیدن» است. ۲) «بر خود نلرزیدن» کنایه از «ترسیدن» است.
  - ۲) تشخیص: «درس آموختن» برای «ایران» شخصیت بخشی دارد.
  - ۳) تشبیه: ۱) «بمب و موشک» به «آتش» تشبیه شده‌است. ۲) «پاکی و پایداری و پاسداری» به «درس» تشبیه شده‌است.
  - ۴) مراعات نظیر: «آتش»، «بمب»، «موشک»
  - ۵) تضاد: «آسمان» و «زمین»
  - ۶) واج‌آرایی: تکرار صدای «پ» در بخش پایانی عبارت

● امروز نوجوانان شاداب و بالیمان و جوانان سرزنده و پاک‌آیین میهن اسلامی، همانند قتل استوار و پایداریند.

آرایه ادبی: تشبیه: «نوجوانان و جوانان ایرانی» به «قله» تشبیه شده‌اند. (وجه‌شبه: استوار و پایدار بودن / ادات تشبیه: همانند)

● سیمای وطن را به زیور و شکوه خلّاقیت و نوآوری می‌آیند.

- آرایه‌های ادبی:
- ۱) تشخیص: «داشتن سیما و چهره» برای «وطن» شخصیت بخشی دارد.
  - ۲) تشبیه: «خلّاقیت و نوآوری» به «زیور» تشبیه شده‌است.

● در همهٔ عرصه‌ها و میدان‌ها پرچم ایران اسلامی را با سرود سرفرازی و آزادمنشی برخواهند افراشت.

- آرایه‌های ادبی:
- ۱) کنایه: «برافراشتن پرچم» کنایه از «پیروز شدن» و «برتری در برابر دیگران» است.
  - ۲) تشبیه: «سرفرازی و آزادمنشی» به «سرود» تشبیه شده‌است.

مفهوم کلیدی: حمله ناکام نظامیان امریکایی به ایران

نکته معنایی: این بخش از شعر، به حمله نظامی امریکا به ایران در اردیبهشت‌ماه ۱۳۵۹ اشاره دارد. این حمله، به دلیل اتفاقاتی که در صحرای طبس برای امریکایی‌ها افتاد، ناکام و ناتمام باقی ماند و آنها ناچار به عقب‌نشینی و لغو حمله خود شدند.

آرایه‌های ادبی: (۱) تشخیص: «سخن‌گفتن با وطن» شخصیت‌بخشی دارد.
(۲) تشبیه: «ایران» به «اقیانوس» تشبیه شده است.

وطن من، آه ای پوپک مؤدب! / ای رویین‌تن متواضع! / ای متواضع رویین‌تن! / ای وطن من!

معنی: وطن من، ای هدهد مؤدب! ای شکست‌ناپذیر فروتن! ای وطن من!

آرایه‌های ادبی: (۱) کنایه: «رویین‌تن» کنایه از «شکست‌ناپذیر» و «آسیب‌ناپذیر» است.
(۲) تشخیص: «سخن‌گفتن با وطن» شخصیت‌بخشی دارد.
(۳) تکرار: واژه‌های «رویین‌تن»، «متواضع» و «وطن من»

تاریخ ادبیات

● **سلمان هراتی** (۱۳۳۸ تا ۱۳۶۵ هجری شمسی)

● تولد در روستای «مَرزَدشت» تنکابن در خانواده‌ای مذهبی

● تخلص: آذرباد

● روی آوردن به نوشتن و سرودن شعر از سال ۱۳۵۲ هجری شمسی

● فوق‌دیپلم در رشته هنر

● اشتغال به تدریس در یکی از روستاهای تنکابن

● پیوند ناگسستنی با شعر ارزشی انقلاب اسلامی

● پررنگ بودن صمیمیت، سادگی و بی‌پیرایگی در اشعارش

● درگذشت در ششم آبان ۱۳۶۵ بر اثر تصادف در راه رفتن به مدرسه

● آرامگاه: در حوالی تنکابن

● آثار: از این ستاره تا آن ستاره؛ از آسمان سبز؛ دری به خانه خورشید

● **ادیب‌الممالک فراهانی** (۱۲۷۷ تا ۱۳۳۵ هجری قمری)

● نام: میرزا محمدصادق امیری

● شاعر و روزنامه‌نگار عصر مشروطه

● تولد در فراهان اراک

● دریافت لقب «ادیب‌الممالک» از مظفرالدین‌شاه، پس از مهارت و شهرت در شاعری

دانش‌های زبانی و ادبی

وابسته‌های گروه اسمی؛ «صفت اشاره» کدام است و چه ویژگی‌هایی دارد؟

یکی از وابسته‌های گروه اسمی، «صفت اشاره» است.

صفت‌های اشاره جزء وابسته‌های پیشین گروه اسمی هستند. مهم‌ترین صفت‌های اشاره در زبان فارسی «این»، «آن»، «همین» و «همان» هستند.

صفت اشاره، همان‌طور که از نامش هم معلوم است، برای اشاره به دور یا نزدیک به‌کار می‌رود.

مثال: این خانه / آن دانش‌آموز / همین امروز / همان صندلی

نکته

«این»، «آن»، «همین» و «همان»، فقط در صورتی که وابسته پیشین گروه اسمی باشند، صفت اشاره به‌شمار می‌آیند. در غیر این صورت، «ضمیر اشاره» هستند. به‌عبارت دیگر، اگر این چهار واژه وابسته هیچ اسمی نباشند یا وابسته پسین گروه اسمی قرار بگیرند، ضمیر اشاره هستند، نه صفت اشاره.

مثال: این سال‌ها ← «این» وابسته پیشین گروه اسمی است؛ بنابراین «صفت اشاره» است.
خانه این ← «این» وابسته پسین گروه اسمی است؛ بنابراین «ضمیر اشاره» است.

وابسته‌های گروه اسمی؛ «صفت‌های شمارشی» چند دسته‌اند و چه ویژگی‌هایی دارند؟

یکی دیگر از وابسته‌های گروه اسمی، «صفت‌های شمارشی» هستند. صفت‌های شمارشی سه دسته اصلی دارند و برای شمردن هسته گروه اسمی به‌کار می‌روند.

صفت شمارشی ساده: شامل عددهای ساده است، مانند «یک، دو، سه، هزار، یک میلیون و...». صفت‌های شمارشی ساده وابسته پیشین گروه اسمی هستند.

مثال: یک سال / ده نفر / هزار صفحه / هشتاد میلیون انسان

صفت شمارشی ترتیبی نوع یک: شامل عددهای ترتیبی است و جزء وابسته‌های پیشین گروه اسمی محسوب می‌شود؛ مثل «نخستین، اولین، دومین، دهمین، هزارمین و...».

مثال: اولین سؤال / پنجمین کتاب / هزارمین سال

صفت شمارشی ترتیبی نوع دو: این نوع از صفت‌های شمارشی، وابسته پسین گروه اسمی است؛ مانند «اول، نخست، دوم، دهم، هزارم و...».

مثال: خانه نخست / شهر دوم / نکته صدم

نکته

گاهی ممکن است جایگاه این صفت‌های شمارشی، به لحاظ پیشین یا پسین بودن، تغییر کند.

مثال: نخستین انسان ← انسان نخستین / کار اول ← اول کار

فصل پنجم اسلام و انقلاب اسلامی

درس دوازدهم: شیرِ حق

اسلام و انقلاب اسلامی

صباح صادق: روشنی هوا پیش از طلوع خورشید که به روشن شدن آسمان منتهی می‌شود.

صادق: حقیقی، واقعی، راستین

اهریمن: شیطان

کاذب: دروغین، غیرواقعی

شیرِ حق

★ منزّه: پاک، پیراسته، به دور از	★ اخلاص: پاکی تئیت، عقیده پاک داشتن
★ غزا: پیکار، نبرد، جنگ در راه خدا	★ دغل: فریبکاری، مکر، حيله، ناراستی
★ کاهلی: سستی، تنبلی	★ خدو: آب دهان
★ عفو: بخشش، گذشت	★ حیران: شگفت زده، متعجب
★ تیغ: شمشیر	★ بی محل: نامناسب، ناشایست
★ هوا: میل و آرزو، خواسته و خواهش، هوس	★ مأمور: فرمانبردار، پیرو
★ گوا: گواه، دلیل، شاهد	★ فعل: کار، عمل
★ آز: حرص، طمع، زیاده‌خواهی	★ شهوَت: هوا و هوس
	★ سزا: سزاوار، شایسته

حکایت: ان شاء الله

★ عقیدت: عقیده، ایمان، اعتقاد	★ دَرَم: سگّه نقره؛ در اینجا: پول، سگّه
★ خزفروشان: بازار پوست‌فروشان	★ خلل: آسیب، مشکل، تباهی، ایراد
★ ان شاء الله: اگر خدا بخواهد	★ خز: نوعی جانور مانند سمور که پوست ارزشمندی دارد و از آن لباس تهیه می‌کنند؛ در اینجا منظور لباسی از جنس پوست خز است.
★ حیلت: حيله، مکر، ترفند	★ طرز: دزد، راهزن
★ خجل‌وار: خجالت‌زده، شرم‌منده	★ واقف: آگاه، مطلع
★ موضع: جایگاه، هنگام	★ به اتفاق: اتفاقاً

[نوع متن: نثر داستانی امروزی]

خاک تشنه تکانی خورد و ذرات ریز آن جابه‌جا شدند. جنب‌وجوشی ناآشنا، زمین تیره را در خود گرفت. موجود تازه، سر از خاک بیرون آورد. جوانه‌ای در حال به دنیا آمدن بود. جوانه تلاش می‌کرد سرش را از دل خاک تیره بیرون بیاورد. ذرات سنگین خاک را کنار میزد. دستش را به دانه‌های شن می‌گرفت و خودش را بالا می‌کشید. سرانجام، پس از چند ساعت تلاش، آرام‌آرام سینه خاک را شکافت و سرش را بیرون آورد. پیش پایش سنگ بزرگی بر زمین نشسته بود.

● خاک تشنه تکانی خورد.

آرایه ادبی: تشخیص: «تشنه بودن» برای «خاک» شخصیت‌بخشی دارد.

● جوانه‌ای در حال به دنیا آمدن بود.

آرایه ادبی: تشخیص: «به دنیا آمدن» برای «جوانه» شخصیت‌بخشی دارد.

● جوانه تلاش می‌کرد سرش را از دل خاک تیره بیرون بیاورد.

آرایه‌های ادبی: (۱) تشخیص: (۱) «داشتن سر» برای «جوانه» شخصیت‌بخشی دارد. (۲) «داشتن دل» برای «خاک» شخصیت‌بخشی دارد. (۲) مراعات نظیر: «جوانه»، «خاک» / «سر»، «دل»

● دستش را به دانه‌های شن می‌گرفت و خودش را بالا می‌کشید.

آرایه ادبی: تشخیص: «داشتن دست» برای «جوانه» شخصیت‌بخشی دارد.

● آرام‌آرام سینه خاک را شکافت و سرش را بیرون آورد. پیش پایش سنگ بزرگی بر زمین نشسته بود.

آرایه‌های ادبی: (۱) تشخیص: (۱) «داشتن سینه» و «نشستن» برای «خاک» شخصیت‌بخشی دارد. (۲) «داشتن سر و پا» برای «جوانه» شخصیت‌بخشی دارد. (۲) مراعات نظیر: «خاک»، «سنگ» / «سینه»، «سر»، «پا»

جوانه نگاهی به سنگ کرد؛ نفس راحتی کشید و گفت: «آه، نمی‌دانی زیر زمین چقدر تاریک بود!» بعد سرش را بالا آورد و به آسمان نگاه کرد. خورشید نور گرمش را به صورت او پاشید. جوانه اخم‌هایش را در هم کشید. سنگ لب‌خندی زد و با مهربانی گفت: «جوانه عزیز، به سرزمین ما خوش آمدی! سال‌هاست که در این‌جا جوانه‌ای سر از خاک بیرون نیاورده است!» جوانه با نگرانی به اطراف نگاه کرد. سنگ پرسید: «به دنبال چیزی می‌گردی؟» جوانه گفت: «بله، تشنه‌ام، آب می‌خواهم.» سنگ گفت: «این‌جا سرزمین خشک و بی‌آبی است. تو تنها جوانه‌ای هستی که در این سرزمین بی‌حاصل سر از خاک بیرون آورده‌ای.» جوانه دوباره نگاه نگرانش را به اطراف دوخت و لب‌های خشکش را چندبار باز و بسته کرد. تشنگی او را بی‌تاب کرده بود. با ناراحتی گفت: «من جوانه کوچکی هستم. به آب نیاز دارم. اگر آب به من نرسد، از تشنگی می‌میرم!»

● جوانه نگاهی به سنگ کرد؛ نفس راحتی کشید.

آرایه ادبی: تشخیص: «نگاه کردن» برای «جوانه» شخصیت‌بخشی دارد.

● جوانه اخم‌هایش را در هم کشید.

آرایه ادبی: تشخیص: «اخم کردن جوانه» شخصیت‌بخشی دارد.

● تو تنها جوانه‌ای هستی که در این سرزمین بی‌حاصل سر از خاک بیرون آورده‌ای.

آرایه ادبی: کنایه: «بی‌حاصل» کنایه از «خشک و بی‌آب» است.

سوالات تشریحی

سیر تا پیاز

- ۱۵۵ ستایش: به نام خدایی ... / درس اول: پیش از اینها
- ۱۵۸ درس دوم: خوب جهان را ببین! صورتگر ماهر
- ۱۶۰ درس سوم: ارمغان ایران
- ۱۶۲ درس چهارم: سفر شکفتن
- ۱۶۴ درس ششم: راه نیک‌بختی
- ۱۶۶ درس هفتم: آداب نیکان
- ۱۶۹ درس هشتم: آزادگی
- ۱۷۲ آزمون نوبت اول
- ۱۷۵ درس نهم: نوجوان باهوش، آشپز زاده وزیر، گریه امیر
- ۱۷۷ درس دهم: قلم سحرآمیز، دو نامه
- ۱۷۸ درس یازدهم: پرچم‌داران
- ۱۸۱ درس دوازدهم: شیر حق
- ۱۸۳ درس سیزدهم: ادبیات انقلاب
- ۱۸۵ درس چهاردهم: یاد حسین (ع)
- ۱۸۷ درس شانزدهم: پرنده آزادی، کودکان سنگ
- ۱۹۰ درس هفدهم: راه خوشبختی / نیایش
- ۱۹۳ آزمون نوبت دوم
- ۱۹۶ پاسخنامه سوالات تشریحی

۱۵ جدول را کامل کنید.

زمان	مصدر	بن مضارع	بن ماضی	فعل
				دارد
				رفتند
				رسیدند
				می‌دویدم

۱۶ هر بیت از ستون «الف» را به آرایه مناسب در ستون «ب» وصل کنید. (در ستون «ب» یک آرایه اضافه آمده است)

(ب)

۱ تشبیه

۲ مراعات نظیر یا تناسب

۳ تضاد

۴ تشخیص

۵ کنایه

۶ تلمیح

(الف)

الف) دوستی از من به من نزدیک تر / از رگ گردن به من نزدیک تر

ب) مهربان و ساده و بی کینه است / مثل نوری در دل آینه است

ج) گفت: آری خانه او بی ریاست / فرش هایش از گلیم و بوریاست

د) هرچه می‌پرسیدم از خود از خدا / از زمین از آسمان از ابرها

ه) تا که یک شب دست در دست پدر / راه افتادم به قصد یک سفر

۱۷ در کدام بیت‌ها آرایه کنایه دیده می‌شود؟ توضیح دهید.

- الف) به درگاه لطف و بزرگیش بر / بزرگان نهاده بزرگی ز سر
 ب) پرستار امرش همه چیز و کس / بنی آدم و مرغ و مور و مگس
 ج) جهان متفق بر الهیتش / فرومانده از کنه ماهیتش
 د) با توجه به بیت زیر، به سؤالات پاسخ دهید.

مثل نوری در دل آینه است

مهربان و ساده و بی کینه است

- الف) مهربان، ساده و بی کینه چه نقشی دارند؟
 ب) نهاد جمله اول بیت چیست؟
 ج) ردیف و قافیه را در بیت مشخص کنید.
 د) در مصراع دوم چه کسی به نور تشبیه شده است؟

تاریخ ادبیات

۱۹ هر اثر از ستون «الف» را به نام نویسنده آن از ستون «ب» وصل کنید. (در ستون «ب» نام یک شاعر اضافه آمده است)

(ب)

۱ سعدی

۲ مستوره کردستانی

۳ قیصر امین پور

۴ ابوالقاسم قشیری

۵ هاتف اصفهانی

(الف)

الف) رساله قشیریه

ب) بوستان

ج) تاریخ اردلان

د) مثل چشمه مثل رود

۲ جدول زیر را کامل کنید.

خدمت	عزیز	ضرر	سعادت	واژه
				هم خانواده
				هم خانواده

۳ جمع مکسر واژگان زیر را بنویسید.

الف لحن ← ..... ب باب ← ..... پ شعر ← .....
ت علم ← ..... ث حس ← .....

۴ املاي درست واژگان نادرست را بنویسید.

الف محارث‌های اصلی: ..... ب مهتوای اندرزی: ..... پ لحن نصیحت: .....
ت خواب سحرگجان: ..... ث زنهار: ..... ج مطابقت: .....

۵ متضاد واژه‌های زیر را بنویسید.

الف سعادت ≠ ..... ب ضرر ≠ ..... پ عزیز ≠ .....

معنی نظم و نثر

۶ ابیات زیر را به فارسی روان برگردانید.

الف ده روز مهر گردون افسانه است و افسون / نیکی به جای یاران فرصت شمار یارا
ب زنهار مگو سخن به جز راست / هرچند تو را در آن، ضررهاست
ج روزی که در آن نکرده‌ای کار / آن روز ز عمر خویش مشمار

درک مطلب و خودارزیابی

۷ با توجه به بیت زیر منظور از «این دو» چیست؟

«چون این دو شوند از تو خرسند / خرسند شود ز تو خداوند»

۸ درستی و نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید.

الف «متن حماسی» با حالت پهلوانی و پیکارگرانه خوانده می‌شود.
ب «متن ستایش و نیایش پروردگار» با حالت فروتنی و خاکساری خوانده می‌شود.
ج «شعری که محتوای اندرزی» دارد را با حالت عاشقانه و با احساس می‌خوانیم.

۹ در کدام یک از موارد زیر، «گام‌های اصلی خواندن» ذکر شده است؟ آن‌ها را مشخص کنید.

الف آشنایی با آرایه‌های ادبی
ب خوانش درست متن
ج تشخیص معنا و درک پیام درست
د بازخوانی یا تلفظ واژه
ه توجه به حس و حال متن و رعایت آن
و تسلط بر تاریخ ادبیات

۱۰ حدیث پیامبر (ص) که می‌فرمایند: «قُولُوا الْحَقَّ وَ لَوْ عَلَيَّ أَنْفُسُكُمْ» با کدام بیت درس تناسب معنایی دارد؟

۱۱ ایرج میرزا در ابیات این درس ما را به انجام چه کارهایی ترغیب و تشویق می‌کند؟

۱۲ رضایت چه کسانی باعث می‌شود که خداوند از انسان راضی و خشنود شود؟

۱۳ چه روزی را باید جزء عمر خود محسوب نکنیم؟

درست نادرست
درست نادرست
درست نادرست

نام: .....

آزمون

کلاس: .....

نام خانوادگی: .....

آزمون نوبت اول

تاریخ: ..... / ..... / .....

الف) شناخت واژه

* با توجه به هر بیت یا عبارت، معنای بخشی را که زیر آن خط کشیده شده است، در پاسخنامه بنویس.

(۳)

۱ پرستار امرش همه چیز و کس / بنی آدم و مرغ و مور و مگس

۲ مثل قصر پادشاه قصه‌ها / خشتی از الماس و خشتی از طلا

۳ پره‌های طاووس، چونان برگ خزان دیده می‌ریزد و دوباره می‌روید.

۴ برق از شوق که می‌خندد بدین سان فاه‌قاه؟ ابر از هجر که می‌گرید بدین سان زار زار؟

 ۵ هان و هان! خویشتن را خوار مدارا!

 ۶ هر پشت را خرد می‌کند، مگر پشت ستبر و ستوار و نیرومند فرزند ایران که تویی!

۷ شما به مهارت‌هایی نیاز دارید که بدون آن‌ها، زندگی آینده، پرمشقت خواهد بود.

 ۸ با چشم ادب نگر پدر را / از گفته او میپچ سر را

 ۹ به قدر می‌گویم و بی‌موقع و بی‌حساب نمی‌گویم و به قدر فهم مستمع می‌گویم.

 ۱۰ خارکش پیری با دلچ درشت / پسته‌ای خار همی‌برد به پشت

 ۱۱ هر کس به آسانی نمی‌تواند حصار خانواده را فرو بریزد و وارد فضای پاک آن بشود.

 ۱۲ وقتی جولاه‌ای به وزارت رسیده بود.

* برای هر یک از واژه‌های زیر ۲ واژه هم‌خانواده در پاسخنامه بنویس.

(۱)

۱۳ حریم ۱۴ مرشد

* مفرد واژه جمع و جمع شکسته (= مکسر) واژه مفرد را در پاسخنامه بنویس.

(۱)

۱۵ حق ۱۶ فرد

۱۷ اصول ۱۸ فضایل

ب) معنا و مفهوم بیت‌ها و عبارت‌ها

* معنا و مفهوم هر مورد را با همه جزئیات لازم، به فارسی روان و امروزی در پاسخنامه بنویس.

(۰/۵)

۱۹ ماه برق کوچکی از تاج او / هر ستاره پولکی از تاج او

(۰/۷۵)

۲۰ محال است سعدی که راه صفا / توان رفت جز بر پی مصطفی.

(۰/۷۵)

۲۱ عقل‌ها حیران شود کز خاک تاریک نژند / چون برآید این همه گل‌های نغز کامکار.

(۰/۷۵)

۲۲ دشمنان تیره‌رأی و خیره‌روی ما نیز به ناچار، این سرزمین را بدین نام سپند و ارجمند می‌نامند.

(۰/۷۵)

۲۳ کای فلان، چاشت بده یا شامم / نان و آبی که خورم و آشامم.

(۰/۷۵)

۲۴ در آداب خواب، اصل این است که در دل تو بغض و کینه و حسد مسلمانان نباشد.

(۰/۷۵)

۲۵ امیر را خاطر به آن شد تا در آن خانه چیست. روزی ناگاه از پس وزیر، بدان خانه در شد.

۲۶ میهن شکوهند ما، این خاستگاه بخردان و دانایان و روشن‌رایان، سرزمینی است که ما بدان می‌نازیم و سر از همگنان برمی‌افرازیم.

(۱)

دانش‌های زبانی و ادبی

۱۱ نقش واژگان مشخص شده را بیابید.

- الف) گفت: هان! خز خریدی؟ گفت زر ببرند ان شاء الله
 ب) از علی آموز اخلاص عمل / شیر حق را دان متزه از دغل
 ج) او خدو انداخت بر روی علی / افتخار هر نبی و هر ولی

۱۲ در بیت‌های زیر ردیف و قافیه را بیابید.

- الف) شیر حقم، نیستم شیر هوا / فعل من بر دین من باشد گوا
 ب) گشت حیران آن مبارزین عمل / وز نمودن رحم و عفو بی‌محل

۱۳ برای بیت اول سه آرایه و برای بیت دوم دو آرایه ادبی ذکر کنید. (با توضیح)

- الف) باد خشم و باد شهوت، باد آرز / برد او را که نبود اهل نماز
 ب) صبح صادق، قدرت کاذب شکست / رشته‌های دام اهریمن گسست

۱۴ در مصراع اول بیت زیر مسند و متمم را بیابید.

- الف) گشت حیران آن مبارز زین عمل
 ب) با توجه به بیت زیر به سوالات پاسخ دهید.

۱۵ گفت: من تیغ از پی حق می‌زنم

الف) «بندۀ حق» و «مأمور تن» چه نقشی دارند؟

ب) «م» در «بندۀ حقم» و «مأمور تنم» چه نقشی دارد؟

۱۶ با توجه به گروه‌های اسمی مشخص شده، هسته و انواع وابسته را در هر گروه مشخص کنید.

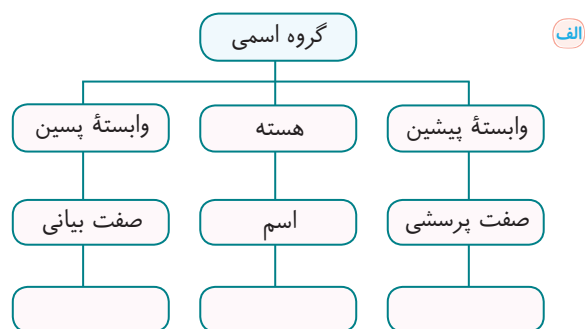
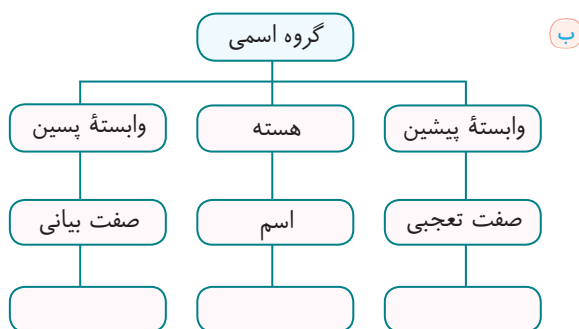
الف) شما به کدام درس علاقه دارید؟

ب) چه هوای دلپذیری هست!

ج) چند معلم در مدرسه شما مشغول تدریس هستند؟

د) عجب انسان وارسته‌ای بود!

۱۷ جاهای خالی را با نوشتن کلمات مناسب پر کنید.

تاریخ ادبیات

۱۸ جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

الف) «روح‌الارواح» کتابی است نوشته ..... ، از عارفان و نویسندگان قرن ششم. این کتاب با نثر شیوا و ساده به شرح و توضیح نام‌های خداوند پرداخته است.

ب) ..... کتاب منظوم و گران‌قدر مولوی، شامل حکایاتی است در بیان مسائل دینی و عرفانی و حقایق معنوی که در ۲۶ هزار بیت و شش دفتر سروده شده است. از دیگر آثار مولوی می‌توان به ..... و ..... اشاره کرد.

شناخت واژه

- ۱ معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.
 الف) اینار در ادبیات انقلاب، موج می‌زند.
 ب) باطن هر ایرانی همواره ریشه در دو سرچشمه زیا دارد.
 ج) وقتی شما به یک اثر ادبی مانند شاهنامه، گلستان و مثنوی رو می‌کنید، چهره انسان‌های آن جامعه و رفتار و منش اجتماعی اشخاص را پیش چشم خود دارید.
- ۲ واژه‌های مشخص شده در ستون «الف» را به معنی آن‌ها در ستون «ب» وصل کنید. (در ستون «ب» یک واژه اضافه است.)

(الف)	(ب)
الف) دین و فرهنگ و همین دو است که او را پاینده و استوار می‌دارد.	۱) اندازه
ب) معیارهای ارزشی و اخلاقی جامعه ایران دگرگون شد.	۲) دانش، تربیت
ج) ادبیات انقلاب، گنجینه‌ای است که آرمان‌های انقلاب اسلامی را در خود جای داده	۳) برتری
د) فضیلت‌هایی مانند همدلی، صفا	۴) عقیده
	۵) آرزو

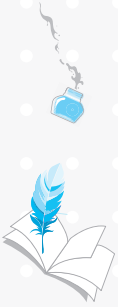
- ۳ برای واژه‌های زیر دو هم‌خانواده بنویسید.
 الف) رواج   ب) ولایت   ج) رشادت
- ۴ در عبارت زیر غلط‌های املایی را بیابید و درست آن‌ها را بنویسید.
 «مردم دین‌باور انقلابی ایران به پیشوایی بنیان‌گزار فرزانه انقلاب اسلامی و با تکیه بر تعالیم الهی، سه اصل اساسی «استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی» را از همان آغاز به عنوان هدف اصلی قیام خود به جهانیان اعلام کردند.»
- ۵ در عبارت زیر چند واژه جمع دیده می‌شود؟ آن‌ها را مشخص کنید.
 «چیزی که بر درخشش این انقلاب می‌افزاید، بهره‌گیری از تعالیم اسلامی و ارزش‌های فرهنگ ایرانی است، زیرا باطن هر ایرانی همواره ریشه در دو سرچشمه زیا دارد؛ یعنی «دین» و «فرهنگ» و همین دو است که او را پاینده و استوار می‌دارد.»
- ۶ جمع مکسر واژگان زیر را بنویسید.
 الف) فکر ← .....   ب) واقعه ← .....
 پ) اثر ← .....   ت) فضیلت ← .....

معنی نظم و نثر

- ۷ معنی روان عبارات زیر را بنویسید.
 الف) بر پایه آن‌چه گفته شد، ادبیات انقلاب، انقلابی است که در درون‌مایه و محتوای آثار و افکار پدید آمده است.
 ب) مقصود از ادبیات همه آثار نظم و نثری است که آینه فرهنگ و اندیشه یک جامعه است.

درک مطلب و خودارزیابی

- ۸ ادبیات چگونه می‌تواند بیانگر حال جامعه باشد؟
 ۹ مفهوم «ستم‌ستیزی» و «رزمندگی» از چه زمانی وارد ادبیات ما شد؟
 ۱۰ اصلی‌ترین عامل پیوند «رهبری» و «ملت» چه بود؟
 ۱۱ کلید شناخت هر ملتی چیست؟
 ۱۲ نخستین ابزار پیدایش ادبیات چیست؟

ث) آرایه‌ها و دانش‌های ادبی

۴۳) در ابیات زیر جست‌وجو کن و آرایه‌های زیر را در آن‌ها بیاب و در پاسخ‌نامه بنویس.
 یک آرایه تضاد / یک آرایه واج‌آرایی / یک آرایه جناس کامل / یک آرایه تشبیه /
 یک آرایه مراعات‌نظیر / یک آرایه تکرار
 پرستار امرش همه‌چیز و کس / بنی‌آدم و مرغ و مور و مگس
 در دولت به زخم بگشادی / تاج عزت به سرم بنهادی
 تشنه لب کشته شود در لب شط از چه گناه / آن‌که سیراب کند در لب کوثر، تشنه

۴۴) در هر بیت از شعر زیر، قافیه‌ها و ردیف را (اگر بیتی ردیف دارد) پیدا کن و در پاسخ‌نامه بنویس.

۴۵) نام قالب این شعر چیست؟

لهی، جانب من کن نگاهی	مرا بنما به سوی خویش راهی
نگاهی کن که رو آرم به سویت	رهی بنما که جا گیرم به کویت
به ذکر خود، بلند آوازه‌ام کن	رفیق لطف بی‌اندازه‌ام کن
بیش‌شان از وضو بر رویم آن آب	که از غفلت نماند در سرم خواب
به چشم مرحمت سویم نظر کن	شفیع آخرت، خیرالبشر کن

ج) تاریخ ادبیات

۴۶) نام نویسنده کتاب «رساله قشیریه» چیست؟

۴۷) نام یک کتاب را بنویس که نویسنده آن «میرجلال‌الدین کزازی» است.

چ) درست و نادرست

* درست یا نادرست بودن هر کدام از عبارتهای زیر را با «ص» یا «غ» در پاسخ‌نامه مشخص کن.

۴۸) واژه «احساس» جمع «حس» است.

۴۹) کتاب شعر «از آسمان سبز» سروده «سلمان هراتی» است.

۵۰) در عبارت «به آسمان پرستاره بنگر تا ببینی چه خلقت شگفت‌انگیزی است» دو گروه اسمی وجود دارد.

---

۱۸ تفسیر صافی، کتاب وافی، شرح صحیفه سجاده، دیوان اشعار و شوق‌المهدی. او از فقیهان و دانشوران دوره صفویه است که در قرن یازدهم می‌زیسته است.

۱۹ الف) جانا نشان کویت؛ ب) مرا غم تو - غم نیز شادمان است؛ ج) چرا نهان است؟ - ورنه زخم عیان
۲۰ گفتم: ز «فیض» بپذیر، این نیم‌جان که دارد / گفتا: نگاه دارش، غم خانه تو جان است!

درس ششم: راه نیک‌بختی

۱ الف) خرسند: قانع - خشنود؛ ب) زنه‌ار: واژه‌ای است که برای آگاهی دادن و هشدار به کار می‌رود، پرهیز؛ ج) تأمل: تأمل کردن، اندیشیدن، درنگ کردن / اندر: در؛ د) درون‌مایه: اصل هر چیز، محتوا

واژه	هم‌خانواده	هم‌خانواده
سعادت	سعید	مسعود
ضرر	مُضر	ضروری
عزیز	مُعز	تعزیز
خدمت	خدم	خدمات

۳ الف) الحان - ب) ابواب - پ) اشعار - ت) علوم - ث) حواس
۴ املاي درست واژگان: الف) مهارت‌های اصلی - ب) محتوای اندرزی - ت) خواب سحرگهان؛ املاي بقیه کلمات درست است.
۵ الف) سعادت ≠ شقاوت / ب) ضرر ≠ نفع / پ) عزیز ≠ ذلیل
۶ الف) محبت دنیا مانند قصه و افسانه‌ای زودگذر است. پس ای دوست نیکی کردن در حق دوستان را غنیمت بشمار (قدر بدان)؛ ب) آگاه باش، که به جز حرف راست چیزی نگویی (فقط راست بگویی) هر چند برای تو ضرر و زیان داشته باشد؛ ج) روزی که در آن کار ارزشمندی نکرده‌ای آن روز را جزء عمر خود به حساب نیاور.

۷ پدر و مادر

۸ الف) درست؛ ب) درست؛ ج) نادرست

۹ موارد «ب»، «ج»، «د» و «ه» اشاره به گام‌های اصلی خواندن دارد.
۱۰ زنه‌ار مگو سخن به جز راست هر چند تو را در آن ضررهاست
۱۱ صبح زود از خواب بیدار شدن - احترام و اطاعت از پدر و مادر - تمیز بودن - باادب بودن و اطاعت از رهنمودها و توصیه‌های استاد
۱۲ پدر و مادر

۱۳ روزی که در آن کار مفیدی انجام ندادیم.

۱۴ الف) قافیه: جویم و گویم / ردیف ندارد؛ ب) قافیه: مهربان و جان / ردیف: باش؛ ج) قافیه: خواب و باب / ردیف: ندارد

۹ سفر زندگی هم به یادگیری اصول و مهارت‌هایی نیازمند است. ما باید آن‌ها را بیاموزیم (یاد بگیریم) که بدون آن‌ها زندگی ما سخت و پرمشقت خواهد شد.

۱۰ خودآگاهی، زیرا انسان برای شناخت خدای خویش ابتدا باید خود را خوب بشناسد یعنی گام اول در شناخت خداوند خودشناسی است.
۱۱ زیرا اندیشیدن در شگفتی‌های خلقت باعث می‌شود او را بهتر بشناسیم (وجود او را بهتر درک کنیم).

۱۲ گزینه ۱) کنایه از این که هیچ وقت برای شروع کاری دیر نیست.

۱۳

نهاد	مفعول	متمم	مسند	فعل
او	—	—	شیفته طبیعت	بود
مریم	درس	—	—	می‌خواند
مای‌محذوف (حذف‌شده)	ویژگی‌های یک مسافر دائمی	خود	—	ایجاد کنیم
فرهاد	کتاب	دوستش	—	خرید
هوای سرد	او	—	بیمار	گرداند

۱۴ الف) شاخکی: متمم / شاخساری: متمم؛ ب) لبخند تو: نهاد؛ ج) جانب خوارزم: متمم / وزان: مسند؛ د) حیران: مسند / خاک تاریک نژند: متمم

۱۵ افعالی که معنی‌شان با نهاد کامل شود: پرید - رفت - آمد

افعالی که معنی‌شان با نهاد و مفعول کامل می‌شود: خواند - خورد

افعالی که معنی‌شان با نهاد، مفعول و متمم کامل می‌شود: خرید - داد
۱۶ الف) شادمانی و غم: تضاد / شادمان بودن غم: تشخیص؛ ب) آتش نهان: اضافه تشبیهی - تشبیه بلیغ - نهان: مشبه و آتش: مشبه به / سوختن جان: کنایه از رنج کشیدن فراوان

۱۷ الف) گفتم (یک جمله) / ز فیض بپذیر (یک جمله) / این نیم جان که دارد (یک جمله) / گفتا (یک جمله) / نگاه دارش (یک جمله) / غم خانه تو جان است. (یک جمله)؛ بیت کلاً شش جمله است؛ ب) جان فرسوده و ناتوان که در بدن اوست.

ج) غم خانه تو جان است: تشبیه - جان تو، خانه غم تُست

مشبه مشبه‌به

د) محمدبن مرتضی کاشانی ملقب به مُلا محسن فیض کاشانی از فقیهان و دانشوران دوره صفوی است. وی از شاگردان حکیم نامدار «ملاصدرا» بود و در تمامی علوم دینی، عرفان، فلسفه و ادبیات تبخّر و مهارت داشت.

۱۷ کاغذ ذهن: اضافه تشبیهی - (کاغذ: مشبه به، ذهن: مشبه)

۱۸ الف) گروه اسمی ۱: همه بچه‌های ایران / گروه اسمی ۲: فرزندان حقیقی من؛ ب) گروه اسمی ۱: هسته: بچه / گروه اسمی ۲: هسته: فرزند؛ ج) همه بچه‌های ایران: نهاد / فرزندان حقیقی من: مسند؛ د) صفت بیانی: حقیقی

۱۹ الف) مسئول: مسند / مردم: مضاف الیه / ما: نهاد؛ ب) نگران: مسند؛ ج) اندوه: متمم

۲۰ حلاوت و زهر: تضاد / درد و درمان: تضاد

۲۱ ستاره، ماه، بدرخشید ← تناسب - مراعات نظیر / ماه و ما ← جناس ناقص افزایشی

۲۲ الف) ۳؛ ب) ۶؛ ج) ۵؛ د) ۱؛ ه) ۲

درس دهم: قلم سحرآمیز، دو نامه

۱ الف) ۶؛ ب) ۳؛ ج) ۴؛ د) ۵؛ ه) ۲

۲ تحریم ← حرام - حرمت / استعمال ← مستعمل - عمل / حکم ← محکوم - حاکم / سحر ← ساحر - مسحور

۳ الف) درست؛ ب) درست؛ ج) درست؛ د) نادرست

۴ الف) ای نسیم صبا تو را مانند هدهد که پیام‌رسان است به سرزمین سبا می‌فرستم. نگاه کن که تو را از چه جای پستی به جای ارزشمندی (سرزمین معشوق) می‌فرستم؛ ب) حیف است که پرنده‌ای مانند تو در این دنیا زندانی باشد. تو را به جایی می‌فرستم که سرزمین خوبی‌هاست (جایی که قدر و ارزش تو معلوم شود).

۵ الف) امروزه استفاده کردن از توتون و تنباکو مانند جنگیدن با امام زمان (که سلام خدا بر او باد) است؛ ب) کاغذ را خوشبو کرد و در شکاف دیوار قرار داد تا زیر پای عابران نیفتد و به آن آسیبی نرسد؛ ج) شاه به سختی افتاد و نقشه انگلیس شکست خورد.

۶ خدا

۷ دنیا

۸ ببین که تو را از این جایگاه پست و بی‌ارزش به چه جایگاه بالارزشی (درگاه والای معشوق) می‌فرستم.

۹ داستان حضرت سلیمان (ع) که در قرآن آمده است.

۱۰ میرزای شیرازی / «بسم‌الله الرحمن الرحیم، الیوم ... استعمال توتون و تنباکو، در حکم مجاربه با امام زمان صلوات الله و سلامه علیه است.»

۱۱ جناس یکسانی و همسانی دو یا چند واژه در شعر و نثر است در صورتی که معنی متفاوتی داشته باشند. استفاده از جناس باعث زیباتر و خوش‌آهنگ‌تر شدن شعر و نثر می‌شود.

۱۲ الف) جناس: شام و آشام؛ ب) جناس: یاران و یارا؛ ج) جناس: دو و تو؛ د) جناس: که و که (که اول حرف ربط و که دوم به معنای چه کسی می‌باشد)؛ ه) جناس: جان و آن

۱۳ ردیف: می‌فرستمت و می‌فرستمت / قافیه: سبا و کجا

۱۴ الف) تشخیص: حرف زدن با باد سحرگاهی / تضاد: شب و روز / واج آرایی: تکرار مصوت بلند «ا» که باعث زیبایی کلام شده است.

ب) تشبیه (صبا: مشبه / هدهد: مشبه به - اضافه تشبیهی) / تشخیص: حرف زدن با باد صبا / جناس ناقص اختلافی: صبا و سبا / تکرار: کجا و کجا ج) جناس ناقص افزایشی: ما و ماه / جناس ناقص اختلافی: شمع و جمع / تشبیه (رخ دوست: مشبه / ماه: مشبه به / رخ دوست به ماه تشبیه شده است)

۱۵ الف) چمان و چمن: جناس ناقص افزایشی / چمن و سمن: جناس ناقص اختلافی؛ ب) سیر و شیر: جناس ناقص اختلافی / زهره و زُهره: جناس ناقص حرکتی

۱۶ ابوالقاسم قشیری

۱۷ این کتاب در شرح اصطلاحات و معرفی مشایخ عرفانی است و در در قرن پنجم هجری نوشته شده است.

درس یازدهم: پرچم‌داران

۱ الف) عزت: سرافرازی؛ ب) خیل: گروه؛ ج) رشید: خوش قد و قامت

۲ قلّه - یوم (روز) - افتخارات - دلاور - شهید - الطاف - نوامیس

۳ املاي درست واژگان: تازش دشمن - مأوای دل - زیور و شکوه خلّاقیت

۴

واژه	متضاد
شاداب	پژمرده
شجاع	ترسو
شادمان	غمگین
مرده	زننده

۵ الف) خوف: ترس، بیم؛ ب) شمایل: چهره، شکل / دریادل: بسیار بخشنده، دلیر؛ ج) پوپک: هدهد، شانه به سر؛ د) فروتن: متواضع، افتاده؛ ه) رویین تن: کسی که بدنی نیرومند دارد و ضربه اسلحه در او اثر نمی‌گذارد.

۶ الف) شش واژه: لحظه‌ها - دلاوران - شهدا - گستاخی‌ها - بی‌رحمی‌ها - خون‌دل‌ها؛ ب) تلخ و شیرین؛ ج) خون دل‌ها خورده کنایه از این که درد و رنج فراوان کشیده است؛ د) حس - حواس - محسوس و ...

۷ الف) اگر انسان در این دنیا به هفت چیز عشق نوزد تو او را پست‌تر از شیطان بدان؛ ب) ای وطن تو مانند نور در چشم ما هستی و ما بدون تو توانایی دیدن نداریم و ای وطن تو مانند نور در تن ما هستی. (ما بدون تو زنده نیستیم)؛ ج) کشور سربلند ما ایران هرگز از دشمن نترسید هر چند که از بی‌شرمی و جسارت دشمن درد و رنج فراوان کشیده است؛

سوالات تستی

سیر تا پیاز

۲۱۳	ستایش: به نام خدایی ... / درس اول: پیش از این‌ها
۲۱۵	درس دوم: خوب جهان را ببین! صورتگر ماهر
۲۱۸	درس سوم: ارمغان ایران
۲۲۱	درس چهارم: سفر شکفتن
۲۲۴	درس ششم: راه نیک‌بختی
۲۲۶	درس هفتم: آداب نیکان
۲۲۹	درس هشتم: آزادگی
۲۳۲	درس نهم: نوجوان باهوش، آشپز زاده وزیر، گریه امیر
۲۳۴	درس دهم: قلم سحرآمیز، دو نامه
۲۳۷	درس یازدهم: پرچم‌داران
۲۳۹	درس دوازدهم: شیر حق
۲۴۲	درس سیزدهم: ادبیات انقلاب
۲۴۴	درس چهاردهم: یاد حسین (ع)
۲۴۷	درس شانزدهم: پرنده آزادی، کودکان سنگ
۲۴۹	درس هفدهم: راه خوشبختی
۲۵۲	پاسخنامه سوالات تشریحی

درس چهارم: سفر شکفتن

(پاسخ‌های تشریحی را در صفحه ۲۵۵-۲۵۴ مطالعه کنید.)

۱ آثار «ملا محسن فیض کاشانی» در کدام گزینه به درستی آمده است؟

- (۱) شرح صحیفه سجّادیه - کتاب وافی (۱) ●
 (۲) تفسیر صافی - ترجمه قرآن مجید (۲) ●
 (۳) تنفس صبح - آینه‌های ناگهان (۳) ●
 (۴) شوق المهدی - فرزند ایران (۴) ●

۲ کدام فعل به جز نهاد به جزء دیگری برای کامل شدن نیاز ندارد؟

- (۱) رفت (۱) ● (۲) خورد (۲) ● (۳) خواند (۳) ● (۴) داد (۴) ●

۳ با توجه به عبارت «مبادا گذر شتابان عمر را مسخره بگیرید» کدام بیت با مفهوم این عبارت تناسب ندارد؟

- (۱) زین کاروان سرای بسی کاروان گذشت (۱) ●
 (۲) عمری به جز بیهوده بودن سر نکردیم (۲) ●
 (۳) من گذشتم به شتاب از در و دشت (۳) ●
 (۴) غافل مشو ز عمر چون کشتی روان (۴) ●
 ناچار، کاروان شما نیز بگذرد
 تقویم‌ها گفتند و ما باور نکردیم
 به شتاب ایّام از من بگذشت
 استاده می‌نماید و چون باد می‌رود

۴ بیت زیر از چند جمله تشکیل شده است؟

- «گفتم ز فیض پذیر این نیم جان که دارد»
 (۱) پنج (۱) ● (۲) شش (۲) ● (۳) سه (۳) ● (۴) چهار (۴) ●
 گفتا: نگاه دارش، غم خانه تو جان است

۵ در کدام بیت «مفعول» دیده نمی‌شود؟

- (۱) گفتم ز فیض پذیر این نیم جان که دارد (۱) ●
 (۲) گفتم مرا غم تو، خوش‌تر ز شادمانی (۲) ●
 (۳) گفتم که از که پرسم جانا نشان کویت (۳) ●
 (۴) سر به هم آورده دیدم برگ‌های غنچه را (۴) ●
 گفتا نگاه دارش، غم خانه تو جان است
 گفتا که در ره ما، غم نیز شادمان است
 گفتا نشان چه پرسی، آن کوی بی‌نشان است
 اجتماع دوستان یک‌دلّم آمد به یاد

۶ در کدام گزینه رابطه دو واژه با دیگر گزینه‌ها متفاوت است؟

- (۱) فراز و نشیب (۱) ● (۲) عیان و آشکار (۲) ● (۳) مشقت و سختی (۳) ● (۴) نصیب و قسمت (۴) ●

۷ در کدام گزینه همه کلمات هم‌خانواده نیستند؟

- (۱) حکیم - حکمت - محکمه (۱) ● (۲) دعا - عدو - دعوا (۲) ● (۳) تأدیب - مؤدّب - آداب (۳) ● (۴) حجاب - حاجب - محجوب (۴) ●

۸ در کدام بیت به مفهوم عبارت «هی، دیگر آن نیرو و انرژی جوانی در ما نیست» اشاره شده است؟

- (۱) پیری و جوانی پی هم چون شب و روزند (۱) ● (۲) به وقت جوانی بکن عیش زیرا (۲) ● (۳) نصیحت‌گوش کن جانا که از جان دوست‌تر دارند (۳) ● (۴) گویند مگو سعدی، چندین سخن از عشقش (۴) ●
 ما شب شد و روز آمد و بیدار نگشتیم
 که هنگام پیری بود ناتوانی
 جوانان سعادت‌مند پند پیر دانا را
 می‌گویم و بعد از من گویند به دوران‌ها

۹ در عبارات کدام گزینه دو واژه متضاد دیده نمی‌شود؟

- (۱) خودآگاهی: شناخت توانایی‌ها، نیازها، استعدادها و ضعف‌های خود (۱) ●
 (۲) چیرگی بر احساسات و هیجانات: مهار احساسات گوناگون، مانند: عشق، خشم و نفرت، ترس و حتی شادی (۲) ●
 (۳) تفکر خلاق: مهارت در کشف نوآوری، جست و جوی راه‌حل‌های جدید برای رویارویی با مشکلات (۳) ●
 (۴) زندگی، یک سفر است. مدت این سفر برای عده‌ای کم و برای عده‌ای دیگر طولانی و پر فراز و نشیب است. (۴) ●

۲۱ عبارت «اصل در خوردن، آن است که لقمه حلال باید» با کدام گزینه قرابت معنایی ندارد؟

- ۱) زاید از لقمه حلال اندر دهان
 ۲) گر شود عالم پُر از خون، مال مال
 ۳) علم و حکمت زاید از لقمه حلال
 ۴) لقمه‌ای کم خوری ز کسب حلال
- میل خدمت، عزم رفتن آن جهان
 کی خورد بنده خدا الا حلال؟ (مال مال: ملامال)
 عشق و رقت آید از لقمه حلال (رقت: نازکدلی)
 به بُود از عبادت ده سال

۲۲ مفهوم کلی عبارت زیر در کدام گزینه تکرار شده است؟

«هر روز زندگی گذشته خود را به یاد می‌آوردم، تا خود به غلط نیفتم.»

- ۱) همین به که باشیم امروز شاد
 ۲) بدین روزگار، از چه باشیم شاد؟
 ۳) ز آمده شادمان بیاید بود
 ۴) پشیمان شد از گفت خود، نان بخورد
- ز کار گذشته نیاریم یاد
 گذشته چه بهتر که گیریم یاد
 وز گذشته نکرد باید یاد
 بر او نیز یاد گذشته نکرد

(پاسخ‌های تشریحی را در صفحه ۲۵۸-۲۵۷ مطالعه کنید.)

درس هشتم: آزادگی

۱ «شاهنامه فردوسی» و «لیلی و مجنون» نظامی در چه قالبی سروده شده است؟

- ۱) مثنوی
 ۲) رباعی
 ۳) قصیده
 ۴) غزل

۲ معنی واژگان «خرف - ثنا - پشته - جیب» در کدام گزینه درست آمده است؟

- ۱) نادانی - شکر - بسیاری - آستین
 ۲) نادانی - ستایش - توده - یقه
 ۳) کم عقل - ستایش - توده - گریبان
 ۴) نادان - ستایشگری - انبوه - گریبان

۳ در بیت زیر کدام آرایه دیده نمی‌شود؟

- «عزت از خواری نشناخته‌ای
 عمر در خارکش باخته‌ای»
- ۱) تشخیص
 ۲) تضاد
 ۳) کنایه
 ۴) نغمه حروف

۴ کدام گزینه در رابطه با عجز و ناتوانی انسان در برابر خدا نیست؟

- ۱) حد من نیست ثنایت گفتن
 ۲) بشر، ماورای جلالش نیافت
 ۳) عادت او نیست خشم و روشنی
 ۴) عقل‌ها حیران شود کز خاک تاریک نژند
- گوه‌ر شکر عطاییت سفتن
 بصر منتهای جمالش نیافت
 نام او نور و نشانش روشنی
 چون برآید این همه گل‌های نغز کامکار؟

۵ در کدام گزینه تعداد جملات از گزینه‌های دیگر کمتر است؟

- ۱) خارکش پیری با دلوق درشت
 ۲) کنم از جیب نظر تا دامن
 ۳) کای فرازنده این چرخ بلند
 ۴) نوجوانی به جوانی مغرور
- پشته‌ای خار همی برد به پشت
 چه عزیزی که نکردی با من
 وی نوازنده دل‌های نژند
 رخس پندار همی رانند ز دور

۶ کدام اثر از «جامی» نیست؟

- ۱) هفت اورنگ
 ۲) بهارستان
 ۳) پریشان
 ۴) نجات‌الانس

۷ در گروه کلمات زیر چند واژه درست نوشته شده است؟

- «خوار و کوچک - عطا و بخشش - سنا و ستایش - صفتن و سوراخ کردن - شکرگذاری - دلق درشت - پیر خرف - خار و تیغ»
- (۱) پنج ● (۲) شش ● (۳) سه ● (۴) چهار

۸ کدام بیت از بوستان سعدی نیست؟

- (۱) شبی یاد دارم که چشمم نخفت
 ● (۲) امروز که در دست توام مرحمتی کن
 ● (۳) چو شیرینی از من به در می‌رود
 ● (۴) تو را آتش عشق اگر پر بسوخت

۹ در کدام گزینه واژه‌ای یافت می‌شود که در گذشته یک معنا داشته و امروزه معنای جدید گرفته است؟

- (۱) خارکش پیری با دلق درشت
 ● (۲) در دولت به رُخم بگشادی
 ● (۳) کای فلان چاشت بده یا شامم
 ● (۴) حدّ من نیست ثنابت گفتن

۱۰ در همهٔ گزینه‌ها دو مفعول دیده می‌شود به جز

- (۱) نوجوانی به جوانی مغرور
 ● (۲) عزّت از خواری نشناخته‌ای
 ● (۳) زین گفته سعادت تو جویم
 ● (۴) لنگ لنگان قدمی برمی‌داشت

۱۱ در کدام گزینه تشبیه دیده نمی‌شود؟

- (۱) لنگ لنگان قدمی برمی‌داشت
 ● (۲) کای فرازندهٔ این چرخ بلند
 ● (۳) شکر گویم که مرا خوار نساخت
 ● (۴) حدّ من نیست ثنابت گفتن

۱۲ در کدام گزینه معنای واژه مشخص شده، نادرست نوشته شده است؟

- (۱) خار بر پشت، زنی زین‌سان گام
 ● (۲) کای فلان، چاشت بده یا شامم
 ● (۳) کای فرازندهٔ این چرخ بلند
 ● (۴) داد با این همه افتادگی‌ام
- دولت چیست؟ عزیزیت کدام؟ (خوشبختی)
 نان و آبی که خورم و آشامم (صبحانه)
 وی نوازندهٔ دل‌های نزنند (آسمان)
 عزّ آزادی و آزادگی‌ام (سرافرازی)

۱۳ معنای چه تعداد از واژه‌های زیر، نادرست ذکر شده است؟

- «صفتن: سوراخ کردن / خوار: ذلیل / پندار: گمان / بالین: بالش / عطا: بخشنده / دلق: پاره / نزند: غمگین»
- (۱) یک ● (۲) دو ● (۳) سه ● (۴) صفر

۱۴ به کدام واژه هنگام جمع بستن با «ان»، حرفی اضافه نمی‌شود؟

- (۱) ستاره ● (۲) پرنده ● (۳) فرمانده ● (۴) زنده

۱۵ در کدام گزینه از آرایهٔ «تشخیص» استفاده نشده است؟

- (۱) گاهی گردباد کوچکی لنگ‌لنگان از راه می‌رسید و چادرهای باران‌خورده را مشت و مال می‌داد.
 ● (۲) ابرها که هر لحظه‌ای به شکلی بودند، در مقابل آن آینه‌ها، خودشان را برای سال نو آماده می‌کردند.
 ● (۳) خورشید از پشت کوه‌ها سرک می‌کشید و سلاح‌ها و کلاه‌های آهنی را برق می‌انداخت.
 ● (۴) دهانهٔ توپ‌ها و خمپاره‌اندازها را با کیسه‌های نایلونی پوشانده بودند تا آب به داخلشان نرود.

۱۷) گزینه ۴ «آفریننده» نهاد جمله اسنادی و «همان آفریدگار درخت بزرگ خرما»، مسند آن است.

۱۸) گزینه ۲ بررسی گزینه‌های دیگر:

گزینه ۱ «۱»: «پدیدار» ← مسند فعل اسنادی «گردد»

گزینه ۳ «۳»: «این تصاویر» ← نهاد فعل اسنادی «شد»

گزینه ۴ «۴»: «آن صورتگر ماهر» ← نهاد فعل اسنادی «است» (در «کیست»)

۱۹) گزینه ۲ مفهوم مشترک عبارت صورت سؤال و گزینه‌های «۱»، «۳» و «۴»، «آفرینش‌گری و خلاق بودن خداوند» است. ولی گزینه «۲»، «توصیه به فروتنی و تواضع» را بیان می‌کند.

۲۰) گزینه ۱ این گزینه «حقارت و ناچیزی خقّاش» را بیان می‌کند، ولی عبارت صورت سؤال و گزینه‌های دیگر به «ناتوانی خقّاش از دیدن نور خورشید و پرواز او در شب» اشاره دارند.

۲۱) گزینه ۴ این گزینه «مهارت و زبردستی شاعر» را بیان می‌کند، در حالی که بیت صورت سؤال و گزینه‌های دیگر به «ناتوانی چشم خقّاش از دیدن نور خورشید» اشاره دارند.

۲۲) گزینه ۳

این گزینه به «یکسان بودن اصل خلقت همه موجودات» اشاره دارد، ولی بیت صورت سؤال و سایر گزینه‌ها، «زشتی پای طاووس در برابر زیبایی پرهای او» را یادآوری می‌کند.

۲۳) گزینه ۳

این گزینه «۱»: «کز» مخفف که از

گزینه «۲»: «کاین» مخفف که این

گزینه «۴»: «نکو» مخفف نیکو و «وی» مخفف وای

گزینه ۴ واژه‌های املائی که درست نوشته شده‌اند:

دزدی زر ناب - جلوه خاصی - عظمت خلقت - صورتگر ماهر

گزینه ۴ واژه‌های این گزینه متضاد هستند اما در سایر گزینه‌ها واژه‌ها با یکدیگر مترادف (هم‌معنی) هستند.

گزینه ۱ در عبارت صورت سؤال و این گزینه، «تند» معنای «تیره» دارد.

بررسی معنای «تند» در گزینه‌های دیگر:

گزینه «۲»: سریع، به سرعت / گزینه «۳»: خشمگین، عجول / گزینه «۴»: تیز، پرتده

گزینه ۴ فراز: بلندی، بالا (در این گزینه، «نشیب» متضاد «فراز» است).

بررسی گزینه‌های دیگر:

گزینه «۱»: هجر = دوری / گزینه «۲»: جئه = پیکر / گزینه «۳»: خزان = پاییز

گزینه ۲ «پربشان» اثر معروف قآنی شیرازی است.

در گزینه «۱» به نام «گلستان»، اثر سعدی، اشاره شده و در گزینه «۴»، به نام «بهارستان»، اثر معروف جامی.

گزینه ۳ صفحه هستی: اضافه تشبیهی (هستی: مشبه، صفحه: مشبه‌به)

گزینه ۳ این بیت بر این مفهوم اشاره دارد که اگر هر موجودی بخواهد به کمال برسد باید همّت عالی و تلاش و پشتکار فراوان داشته باشد.

گزینه‌های «۱»، «۲» و «۴» بر این مفهوم تأکید دارند که محبوب و معشوق پیدا و آشکار است و ایراد و اشکال از ضعف و ناتوانی ماست که نمی‌توانیم محبوب یا معشوق را ببینیم و یا نشانه‌های او را به درستی درک کنیم.

گزینه ۳ از پای در آورده بود کنایه از این که خسته و ناتوان کرده بود.

گزینه ۱ واژه نژند به معنای اندوهگین، غمناک و یا سرد و بی‌روح است.

گزینه ۳ در این عبارت تشبیهی دیده نمی‌شود.

بررسی آرایه تشبیه در سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: دوپا: مشبه / داس: مشبه‌به / مانند: ادات تشبیه / اشیا را برمی‌دارد: وجه شبه

گزینه «۲»: دو حدقه: مشبه / ماه تابان: مشبه‌به / چونان: ادات تشبیه

گزینه «۴»: هستی: مشبه / صفحه: مشبه‌به

گزینه ۳ بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: «کز» مخفف که از

گزینه «۲»: «کاین» مخفف که این

گزینه «۴»: «نکو» مخفف نیکو و «وی» مخفف وای

گزینه ۴ واژه‌های املائی که درست نوشته شده‌اند:

دزدی زر ناب - جلوه خاصی - عظمت خلقت - صورتگر ماهر

گزینه ۴ واژه‌های این گزینه متضاد هستند اما در سایر گزینه‌ها واژه‌ها با یکدیگر مترادف (هم‌معنی) هستند.

گزینه ۱ در عبارت صورت سؤال و این گزینه، «تند» معنای «تیره» دارد.

بررسی معنای «تند» در گزینه‌های دیگر:

گزینه «۲»: سریع، به سرعت / گزینه «۳»: خشمگین، عجول / گزینه «۴»: تیز، پرتده

گزینه ۴ فراز: بلندی، بالا (در این گزینه، «نشیب» متضاد «فراز» است).

بررسی گزینه‌های دیگر:

گزینه «۱»: هجر = دوری / گزینه «۲»: جئه = پیکر / گزینه «۳»: خزان = پاییز

گزینه ۲ «پربشان» اثر معروف قآنی شیرازی است.

در گزینه «۱» به نام «گلستان»، اثر سعدی، اشاره شده و در گزینه «۴»، به نام «بهارستان»، اثر معروف جامی.

گزینه ۱ تشبیه‌های به کاررفته در عبارت صورت سؤال:

۱) دم طاووس مانند چتر / ۲) دم طاووس مانند سایبان / ۳) دم طاووس

مانند بادبان کشتی / ۴) رنگ‌های پرهای طاووس مانند دسته گل /

۵) رنگ‌های پرهای طاووس مانند پارچه‌های پر نقش‌ونگار

درس سوم: ارمغان ایران

۱) گزینه ۲ در این گزینه واج آرای (نغمه حروف) یافت نمی‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

در گزینه «۱» واج آرای با تکرار واج «ل» و «م»، در گزینه «۳»، واج آرای با تکرار واج «چ» و «م» و «ن» و در گزینه «۴» واج آرای با تکرار واج «م» دیده می‌شود.

۲) گزینه ۳ واژه‌هایی که درست نوشته شده‌اند عبارتند از:

فّر و فروغ - استوار و نستوه - سپاس گزاردن

۳) گزینه ۴ واژه فرهیختگان جمع فرهیخته، واژه اطراف جمع مکسر طرف و واژه تائیل جمع مکسر تمثال است.

در سایر گزینه‌ها: «حیران»، «ابزار» و «اندام» مفرد آمده است.

۴) گزینه ۳ در این بیت نزدیک بودن گلبرگ‌های گل به یکدیگر باعث شده است که شاعر به یاد این مطلب بیفتد که دوستان صمیمی‌اش دور هم جمع شده بودند و به همین جهت مفهوم اتحاد و هم‌بستگی از بیت دریافت می‌شود.

۵) گزینه ۲ بررسی سایر گزینه‌ها:

فنون جمع مکسر فن، اشیا جمع مکسر شیء و صور جمع مکسر صورت می‌باشد.

۶ گزینه ۳ معنی واژه‌ها: سپند: مقدس، ارجمند / ستوار: مخفف استوار، پایدار، ثابت / خاستگاه: مبدأ، محل پیدایش / پلشتی: آلودگی، ناپاکی

۷ گزینه ۳ بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: «۱»: واج آرایی با تکرار صامت «ن» و تکرار مصوت بلند «ا»
گزینه ۲: «۲»: واج آرایی با تکرار مصوت کوتاه — (کسره) و تکرار صامت «ش»
گزینه ۳: «۳»: واج آرایی با تکرار مصوت کوتاه — (کسره)

۸ گزینه ۱ بررسی نقش واژه‌های بیت:

لبخند تو خلاصه خوبی‌ها است / لختی بخند خنده گل زیبا است
نهاد مسند فعل اسنادی نهاد مسند فعل اسنادی

۹ گزینه ۱ می‌نازیم: بن ماضی ← نازید و بن مضارع ← ناز

برمی‌افرازم: بن ماضی ← افراخت و بن مضارع ← افراز

۱۰ گزینه ۳ گزینه ۳: «۳»: واژه‌های چیره‌دست، بی‌تجربه و بیشتر صفت هستند.

۱۱ گزینه ۴

در عبارت صورت سؤال و این گزینه، «داد» معنای «عدالت» دارد.

بررسی معنای «داد» در گزینه‌های دیگر:

گزینه ۱: «۱»: عطا کرد، بخشید

گزینه ۲: «۲»: مصراع اول ← فریاد / مصراع دوم ← سپرد

گزینه ۳: «۳»: عطا کرد، بخشید

۱۲ گزینه ۱ در صورت سؤال، فقط معنای واژه «درازنا» (= طول) نادرست نوشته شده است.

۱۳ گزینه ۴ در این گزینه هم‌معنایی برای «تیره‌رای» (= بداندیش) نیامده است. (دقت کنید که «گستاخ» هم‌معنای «خیره‌روی» است.)

بررسی گزینه‌های دیگر:

گزینه ۱: «۱»: سپند = ارجمند / گزینه ۲: «۲»: خوار = پست / گزینه ۳: «۳»: گمان = تردید

۱۴ گزینه ۲ بررسی غلط‌های املائی در گزینه‌های دیگر:

گزینه ۱: «۱»: خورد ← خُرد / گزینه ۳: «۳»: ناگذیر ← ناگزیر / گزینه ۴: «۴»: مرقوب ← مرغوب

۱۵ گزینه ۱ در این گزینه آرایه تشخیص وجود ندارد.

بررسی گزینه‌های دیگر:

گزینه ۲: «۲»: «فرهنگ و ادب و اندیشه» مانند «بیشه» / «تو» مانند «شیران»
گزینه ۳: «۳»: تکرار واج «ب» و «پ»

گزینه ۴: «۴»: «خیره‌شدن چشم» کنایه از «شگفت‌زدگی و تعجب»

۱۶ گزینه ۲ بررسی واج آرایی در گزینه‌های دیگر:

گزینه ۱: «۱»: تکرار واج «خ» / گزینه ۳: «۳»: تکرار واج «ب» / گزینه ۴: «۴»: تکرار واج «ش»

۱۷ گزینه ۳ «شیر شیران» مسند فعل اسنادی «هستی» و «تو» حذف‌شده، نهاد آن است.

بررسی گزینه‌های دیگر:

گزینه ۱: «۱»: «باری» مسند فعل اسنادی «است» است.

گزینه ۲: «۲»: «آبادان» مسند فعل اسنادی «باد» (= باشد) است.

گزینه ۴: «۴»: «آن» بعد از حرف اضافه «به» آمده و متمم است.

۱۸ گزینه ۴ جمله‌های عبارت صورت سؤال: (۱) بدان / (۲) آگاه باش / (۳) آنچه من با تو می‌گویم / (۴) از سر آگاهی است / (۵) برآمده از باوری استوار [است] / (۶) بدانچه تو می‌دانی / (۷) می‌باید / (۸) بکنی / (۹) تویی (= هستی) / (۱۰) بر فرّ و فروغ ایران خواهی افزود / (۱۱) چشم جهانیان را به تیرگی خواهی کشاند.

۱۹ گزینه ۱ «خز» مفعول فعل «آرید» (= آورید) است.

۲۰ گزینه ۳ مفهوم این گزینه «توصیه خوار و دلیل کردن نفس خویش» است. ولی عبارت صورت سؤال و گزینه‌های دیگر، به «پرهیز از خوار و دلیل ساختن خود» اشاره دارد.

درس چهارم: سفر شکفتن

۱ گزینه ۱

۲ گزینه ۱ فعل‌های خورد و خواند سه جزئی و فعل داد چهارجزئی است.

۳ گزینه ۲ ابیات سایر گزینه‌ها در رابطه با شتاب عمر و گذر زمان می‌باشد اما در این گزینه به بیهوده زندگی کردن انسان و درس نگرفتن از گذشتگان و تجربیات آن‌ها اشاره شده است.

۴ گزینه ۲ گفتم ز فیض بپذیر این نیم‌جان که دارد

یک جمله یک جمله یک جمله

گفتا: نگاه دارش، غم خانه تو جان است

یک جمله یک جمله یک جمله

۵ گزینه ۲ بررسی سایر گزینه‌ها:

در گزینه ۱: «۱»: «این نیم‌جان» در گزینه ۳: «نشان کویت» و در گزینه ۴: «برگ‌های غنچه» نقش مفعولی دارند.

۶ گزینه ۱ در این گزینه «فراز و نشیب» دو واژه متضاد هستند اما واژگان سایر گزینه‌ها با یکدیگر مترادف (هم‌معنی) هستند.

۷ گزینه ۲ دعا و دعوا با یکدیگر هم‌خانواده‌اند اما با واژه «عدو» هم‌خانواده نیستند.

۸ گزینه ۲

۹ گزینه ۳ بررسی سایر گزینه‌ها:

در گزینه ۱: «۱» توانایی و ضعف، در گزینه ۲: «۲» عشق و نفرت و در گزینه ۴: «۴» فراز و نشیب با یکدیگر متضاد هستند.

۱۰ گزینه ۲ مفهوم این بیت این است که: تا هنگامی که وجود ما را گرد و غبار و سیاهی فرا نگرفته است باید خود را به دقت ببینیم و بررسی کنیم. (باید به دنبال خودشناسی و خودآگاهی باشیم)

۷) **گزینهٔ ۲** در این گزینه «فلانی» هسته است و نقش متمم گرفته است.

در سایر گزینه‌ها (چند، هر و هیچ) وابسته پیشین از نوع صفت مبهم هستند.

۸) **گزینهٔ ۴** «آن دگر باد است» کنایه از این که بی‌ارزش و بیهوده است.

۹) **گزینهٔ ۱** آرایه تشبیه: محمد فرشته بی‌گناهی است.

محمد: مشبه / فرشته بی‌گناه: مشبه‌به

سنگدل کنایه از بی‌رحم

۱۰) **گزینهٔ ۳**

۱۱) **گزینهٔ ۱** در صورت سؤال، فقط معنای «سنگ‌دل» (= بی‌رحم) نادرست نوشته شده است.

۱۲) **گزینهٔ ۳**

املاي درست واژه‌هایی که نادرست نوشته شده‌اند:

سعود ← صعود / صدره‌المنتهی ← صدره‌المنتهی / محیّا ← مهیّا

۱۳) **گزینهٔ ۲** در این گزینه، «این» در «بدین‌سان» وابستهٔ پیشین گروه اسمی و صفت اشاره محسوب می‌شود.

بررسی گزینه‌های دیگر:

گزینهٔ «۱»: «بهار» وابستهٔ پسین «فصل» و مضاف‌الیه است.

گزینهٔ «۳»: «چرا» قید پرسشی است.

گزینهٔ «۴»: واژه‌ای که جزء صفات مبهم باشد، در این گزینه نیست.

۱۴) **گزینهٔ ۱** فقط در گروه اسمی «همه عالم»، «همه» صفت مبهم و وابستهٔ پیشین گروه اسمی است. واژهٔ «همه» در موارد دیگری که در بیت صورت سؤال به کار رفته، وابستهٔ گروه اسمی نیست و به همین دلیل صفت مبهم به‌شمار نمی‌آید.

۱۵) **گزینهٔ ۱** منظور از بخش مشخص‌شده در این گزینه، تیرهایی است که نظامیان صهیونیست به سوی محمدالدوره و پدرش شلیک می‌کردند.

۱۶) **گزینهٔ ۴** «متعلق‌بودن سخنان به آموزگار مخاطب شعر» در این گزینه بیان شده است؛ اما مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و گزینه‌های دیگر، «به یادگار ماندن سخن» است.

۱۷) **گزینهٔ ۳** مفهوم قطعه شعر صورت سؤال «فداکاری» است؛ این مفهوم در همهٔ گزینه‌ها (در عبارت «جان‌فشاندن») مورد اشاره است،

به‌جز گزینهٔ «۳». در این گزینه، «دست‌فشان» به معنای «شاد و سرمست» است.

۱۸) **گزینهٔ ۲** مفهوم مشترک عبارت صورت سؤال و گزینهٔ «۲»، «ناتوانی در برابر توفان» است.

بررسی مفهوم گزینه‌های دیگر:

گزینهٔ «۱»: قدرت عشق

گزینهٔ «۳»: ناتوانی عشق در برابر دل

گزینهٔ «۴»: قدرتمند بودن دل عاشق

درس هفدهم: راه خوشبختی

۱) **گزینهٔ ۱** در این گزینه «فلان: صفت مبهم / دبیرستان: هسته /

معروف: صفت بیانی»

در سایر گزینه‌ها از این الگو استفاده شده است.

«هسته، صفت بیانی، مضاف‌الیه»

۲) **گزینهٔ ۴** در این گزینه «صید و صیاد» هم‌خانواده هستند.

واژه‌های سایر گزینه‌ها متضاد (مخالف) هستند.

۳) **گزینهٔ ۳** قدر وقت دانستن و فرصت را از دست ندادن یعنی این که

قدر زمان حال خود را بدانیم و از فرصت‌های امروز خود به بهترین شکل ممکن استفاده کنیم.

۴) **گزینهٔ ۴** سعادت‌مند و دانا هر دو صفت بیانی و وابستهٔ پسین هستند.

۵) **گزینهٔ ۲** چشم: متمم («به» حرف اضافه است)

م در سویم: مضاف‌الیه

خیرالبشر: مفعول (چون می‌توانیم حرف نشانهٔ «را» را به آن بیفزاییم).

۶) **گزینهٔ ۲** «صفت بیانی» وابستهٔ پسین اسم به‌شمار می‌آید.

۷) **گزینهٔ ۲** افراط و تفریط دو واژهٔ متضاد (مخالف) هستند و جزر و مد

هم به همین گونه می‌باشند.

۸) **گزینهٔ ۳** این بیت به حضرت علی علیه‌السلام اشاره دارد.

سایر ابیات در رابطه با پیامبر اسلام (ص) است.

۹) **گزینهٔ ۴**

۱۰) **گزینهٔ ۲** «تأمل کردن، اندیشیدن، درنگ کردن / تعلّل: کوتاهی

کردن، بهانه آوردن / ثمر: نتیجه، میوه، حاصل / ندامت: پشیمانی، تأسف»

۱۱) **گزینهٔ ۲**

۱۲) **گزینهٔ ۲** عبارت و بیت مذکور بر این مفهوم دلالت دارند که روزگار

بالا و پایین زیاد دارد و گاهی انسان را عزیز می‌گرداند و گاهی او را خوار

و ذلیل می‌کند و همیشه برای انسان به یک صورت باقی نخواهد ماند.

۱۳) **گزینهٔ ۴** معنای واژه‌های ذکرشده در صورت سؤال:

تعلّل: کوتاهی، بهانه آوردن، بهانه‌تراشی، تأخیر / متانت: سنگینی، وقار /

مسرور: شاد، شادمان / فرط: شدت، زیادی

۱۴) **گزینهٔ ۴** املاي درست واژه‌هایی که نادرست نوشته شده‌اند:

کائنات ← کائنات / جزر ← جزر / تعمّل ← تأمل / سمر ← ثمر